

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TIL O'RGANISH: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR

Bahodirova Fotima Baxtiyor qizi

O'zbekiston Jahon tillari universiteti talabasi
Ilmiy rahbar: Jumayeva Umida Abdurahim qizi

Annotatsiya. Maqolada sun'iy intellekt asosida til o'rganishning zamonaviy jihatlarini, uning til kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rni, didaktik imkoniyatlari va ayrim cheklovlari tahlil qilinadi. Shuningdek, tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilib, aniqlikning yetarli emasligi va madaniy jihatlarni to'liq aks ettirmaslik kabi muammolar ko'rsatib o'tiladi. Natijada, sun'iy intellektni an'anaviy ta'lim bilan uyg'unlashtirish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, til o'rganish, til kompetensiyasi, chatbotlar, tarjima tizimlari, ta'lim.

Аннотация. В статье рассматриваются современные аспекты изучения языков с использованием искусственного интеллекта, его роль в развитии языковой компетенции, возможности и ограничения. Освещаются навыки аудирования, чтения, письма и говорения, а также отмечаются проблемы точности и передачи культурного контекста. Подчеркивается необходимость сочетания ИИ с традиционными методами обучения.

Ключевые слова: искусственный интеллект, изучение языка, языковая компетенция, чат-боты, перевод, образование.

Abstract. The article examines modern aspects of language learning using artificial intelligence, including its role in developing language competence, opportunities, and limitations. It highlights the development of listening, reading, writing, and speaking skills, as well as issues of accuracy and cultural context. The study emphasizes combining AI with traditional teaching methods.

Keywords: artificial intelligence, language learning, language competence, chatbots, translation, education.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt (AI) vositalarining keng joriy etilishi yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, chet tillarini o'rganish jarayonida sun'iy intellekt asosidagi dasturlar, mobil ilovalar va interaktiv platformalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Til o'rganish jarayoni an'anaviy usullardan farqli ravishda yanada moslashuvchan, tezkor va individual yondashuv asosida tashkil etilmoqda.

Ma'lumki, til kompetensiyasi — bu tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarining o'zaro uyg'unligi natijasida shakllanadi. Zamonaviy texnologiyalar ushbu ko'nikmalarni kompleks tarzda rivojlantirish imkonini bermoqda. Sun'iy intellekt esa aynan shu jarayonda samarali vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shu bois, sun'iy intellekt asosida til o'rganish masalasini ilmiy jihatdan tahlil qilish, uning imkoniyatlari va cheklovlarni aniqlash dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Tahlil va muhokama. Sun'iy intellekt asosida til o'rganish jarayonining eng muhim afzalliklaridan biri — bu individual yondashuvni ta'minlash imkoniyatidir. An'anaviy ta'lim tizimida barcha o'quvchilarga bir xil material va usullar qo'llanilsa, AI texnologiyalari har bir foydalanuvchining ehtiyojiga moslashadi. Ya'ni, tizim

o'quvchining bilim darajasi, xatolari, o'zlashtirish tezligi va qiziqishlarini tahlil qilib, unga mos topshiriqlarni taklif etadi. Bu esa o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va natijador qiladi.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt vositalari ta'limda moslashuvchanlikni oshiradi. O'quvchi istalgan vaqtda va istalgan joyda bilim olishi mumkin. Bu ayniqsa zamonaviy band hayot tarziga ega bo'lgan yoshlar uchun katta qulaylik yaratadi. Mobil ilovalar, onlayn platformalar va virtual yordamchilar yordamida til o'rganish uzluksiz jarayonga aylanadi. Natijada o'quvchi o'z bilimini muntazam ravishda mustahkamlab boradi.

Sun'iy intellektning yana bir muhim jihati — interaktivlikdir. Masalan, chatbotlar orqali real muloqotga yaqin sharoit yaratiladi. Bu esa o'quvchilarning gapirish va fikr bildirish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi dasturlar o'quvchining talaffuzini tahlil qilib, xatolarni ko'rsatadi va to'g'ri variantni taklif etadi. Bu esa fonetik ko'nikmalarni rivojlantirishda katta yordam beradi.

Bundan tashqari, AI texnologiyalari yozma nutqni rivojlantirishda ham samarali vosita hisoblanadi. Ular grammatik xatolarni aniqlash, gap tuzilishini tekshirish va stilistik jihatdan to'g'ri ifoda berishga yordam beradi. Tarjima tizimlari esa matn mazmunini tezda tushunishga imkon yaratadi. Bu esa ayniqsa boshlang'ich bosqichdagi o'quvchilar uchun muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari o'quvchining mustaqil o'rganish ko'nikmasini shakllantiradi. O'quvchi o'z xatolarini tahlil qiladi, natijalarini kuzatadi va o'z ustida ishlashga intiladi. Bu esa zamonaviy ta'limning muhim talabi bo'lgan "hayot davomida o'rganish" kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Biroq, sun'iy intellektdan foydalanish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Eng avvalo, AI tizimlari har doim ham to'liq aniqlik bilan ishlamaydi. Ba'zi hollarda noto'g'ri tarjimalar yoki grammatik jihatdan xatoli javoblar berilishi mumkin. Bu esa o'quvchida noto'g'ri bilim shakllanishiga olib kelishi ehtimolini oshiradi. Shu sababli, sun'iy intellektdan foydalanishda tanqidiy fikrlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Yana bir muhim jihat — madaniy va kontekstual omillardir. Til faqat grammatik qoidalar yig'indisi emas, balki u xalqning madaniyati, urf-odati va dunyoqarashini aks ettiradi. Sun'iy intellekt tizimlari esa har doim ham bu jihatlarni to'liq ifodalay olmaydi. Natijada, ayrim iboralar yoki matnlar noto'g'ri talqin qilinishi mumkin.

Shuningdek, sun'iy intellektdan haddan tashqari foydalanish o'quvchining mustaqil fikrlashiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Agar o'quvchi barcha javoblarni tayyor holda olsa, uning tahlil qilish, izlanish va ijodiy fikrlash ko'nikmalari sustlashadi. Bu esa ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, sun'iy intellekt til o'rganishda juda samarali yordamchi vosita bo'lsa-da, u an'anaviy ta'lim metodlarini to'liq almashtira olmaydi. Eng yaxshi natijaga esa zamonaviy texnologiyalar va an'anaviy usullarni uyg'unlashtirish orqali erishiladi. Masalan, o'qituvchi rahbarligidagi darslar bilan birga AI vositalaridan foydalanish o'quvchining bilimini yanada mustahkamlaydi va chuqurlashtiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalari til o'rganish jarayonida muhim o'rin egallamoqda. Ular orqali o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlash, o'quv jarayonini samarali tashkil etish hamda til kompetensiyasining barcha jihatlarini rivojlantirish imkoniyati yaratiladi. Ayniqsa, tezkor axborot olish, mustaqil o'rganish va o'z-o'zini nazorat qilish kabi jihatlar sun'iy intellektning asosiy ustunliklari

sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt texnologiyalarining ayrim cheklovlari ham mavjud. Jumladan, tizimlarning har doim ham to'liq aniqlik bilan ishlamasligi, madaniy va kontekstual jihatlarni yetarli darajada aks ettira olmasligi hamda o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi e'tiborga olinishi lozim. Demak, sun'iy intellektni til o'rganishda samarali qo'llash uchun uni an'anaviy ta'lim metodlari bilan uyg'unlashtirish zarur. Faqatgina shu holatda yuqori natijalarga erishish mumkin bo'ladi. Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi til o'rganish jarayonini yangi bosqichga olib chiqishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Maxkamova, K. (2025). The application of artificial intelligence in foreign language education. *International Journal of Artificial Intelligence*, 10(2), 88–101.
2. Vo, T. K. A. (2025). Transforming language learning with AI: Adaptive learning, automated assessments, and interactive tutoring. *Education Sciences*, 15(1), 7–24. <https://doi.org/10.3390/edsci15010007>
3. Smith, J. (2021). Artificial intelligence in language learning. *Journal of Applied Linguistics*, 15(2), 45–60.
4. Johnson, M., & Lee, K. (2022). Improving pronunciation with AI tools. *Language Teaching Research*, 26(4), 512–530.
5. Komilova, S. (2025). Sun'iy intellekt texnologiyalari va ularning ingliz tilini mustaqil o'rganishdagi ahamiyati. *Samarali Ta'lim va Barqaror Innovatsiyalar Jurnali*, 3(10), 730–735. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17608885>